

**АКТУАЛЬНІ  
ПРОБЛЕМИ  
ПРАКТИЧНОЇ  
ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник наукових праць**

*Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE  
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL  
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"  
MOLDOVA STATE UNIVERSITY  
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW  
VILNIUS UNIVERSITY  
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY  
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY  
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL  
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA  
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY  
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS  
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

**Collection of scientific works**  
*International Scientific and Practical Internet Conference*

**May 16, 2025**

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ  
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»  
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ  
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ  
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ  
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**Збірник наукових праць**  
*Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)  
ВБК 72+88.4

**НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕНЬ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ РАННЬОГО ДИТЯЧОГО АУТИЗМУ: ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ**

Гелеїшвілі Ю. Ю. Фрунзе О.В. ....399

**НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ У ПОСТПАНДМІЧНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ДЛЯ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Голуб Н.М., Мельничук І.В. ....402

**НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНІ ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ У ВІЙСЬКОВИХ З ПОСТКОМОЦІЙНИМ СИНДРОМОМ**

Голубенко О.А., Мельничук І. В. ....405

**ПСИХОЛОГІЧНА КАРТИНА ПСИХОСОМАТИЧНОГО ХВОРОГО ТА ШЛЯХИ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОГО ПОДОЛАННЯ У ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ НАСИЛЬСТВА**

Гуменна З.Т., Мельничук І. В. ....409

**ПСИХОСОМАТИЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ ПРОЯВУ ЗАХВОРЮВАНЬ ШЛУНКОВО - КИШКОВОГО ТРАКТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ**

Дмитрук Н.О., Венгер Г.С. ....413

**СЕНСОРНА СФЕРА У СТРУКТУРІ РАС: КОРЕКЦІЙНО – РЕАБІЛІТАЦІЙНІ АСПЕКТИ**

Дуднік А. О., Венгер Г. С. ....415

**ПОВЕДІНКОВІ РОЗЛАДИ СТАТЕВОГО ПОТЯГУ ПСИХОГЕННОГО ГЕНЕЗУ ТА ШЛЯХИ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Дякова А.М., Мітіна С.В. ....418

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕМДР-ТЕРАПІЇ**

Колесник Т.Ю., Венгер Г.С. ....422

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТРИВОЖНО-ФОБІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ**

Кравчук Н.В. ....425

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ**

Криванич С.В., Мельничук І.В. ....427

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ**

Мельничук І.В., Кучер З.С. ....431

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ДЕПРЕСИВНОГО СИНДРОМУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Палабугіна О.А., Мельничук І. В. ....435

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В РОБОТІ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМИ СТРЕСОВИМИ РОЗЛАДАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ**

Семеній Т.О., Савенкова І.І. ....438

12. PubMed. Posttraumatic stress disorder in children with autism spectrum disorders.2023.
13. PubMed. Trauma and Autism Spectrum Disorder: Review, Diagnosis, and Treatment Considerations.2023.
14. Pynoos, R. S., Steinberg, A. M., Layne, C. M., Briggs, E. C., Ostrowski, S. A., & Fairbank, J. A. DSM-V PTSD diagnostic criteria for children and adolescents: A developmental perspective and recommendations. Journal of Traumatic Stress, 22(5),2009. p.391–398.
15. Richards, C., Mossey, J., & Robins, D. Trauma and Autism Spectrum Disorder: Review, Diagnosis, and Treatment Considerations. Autism Research, 12(9),2019. p.1511–1528.
16. Shapiro, F. Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) Therapy: Basic Principles, Protocols, and Procedures (3rd ed.). Guilford Press.2018.

## **ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТРИВОЖНО-ФОБІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ**

**Кравчук Н.В.**

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
(м. Одеса, Україна)*

У сучасний період Україна зіштовхується із високою частотою тривожно-фобічними розладами у дітей підліткового віку. В результаті, постає нагальна необхідність у вивченні проблем адаптації, адже дана проблема особливо актуальна в сучасному світі.

У цьому контексті проблема психологічної адаптації тривожних фобій підліткового віку є важливою і заслуговує на увагу науковців. Проблема адаптації в соціально-психологічному аспекті була досліджена багатьма закордонними та сучасними науковцями: серед них Макс Вебер, Ерік Еріксон, Чарльз Кулі, О. Захаровим, І. Панфілової, Г. Лаврентьєвої, Т. Титаренко, Г. Айзенком, І. Панфілова, які внесли значний вклад у дослідження феномена адаптації в соціально-психологічному контексті [1].

У зарубіжній психології проблема адаптації часто аналізується в контексті певних психотерапевтичних напрямів, таких як психоаналітичний та поведінковий. В українському контексті дослідники здебільшого акцентують увагу на окремих видах адаптації. Незважаючи на різницю в підходах, усі ці напрями сходяться на думці, що процес адаптації виявляється у двох основних аспектах: зміні суб'єкта або зміні ситуації відповідно до систем переконань суб'єкта. Вибір підходу відбувається несвідомо і залежить від низки факторів, серед яких особливості актуальної ситуації та особистісні характеристики самого суб'єкта [3].

У даній статті увага приділена дослідженню тривожно-фобічних розладів у дитячій віковій групі, а також розглянуто ефективні методи їх реабілітації. У сучасних умовах зростаючої психологічної напруги тривожно-фобічні розлади серед дітей підліткового віку починають набувати більшого поширення, що вимагає цілеспрямованого підходу від фахівців у галузі дитячої психології та психіатрії. Дані розлади характеризуються стійкими страхами та тривогою, що значно впливають на повсякденне життя молодих пацієнтів. Основні симптоми можуть включати надмірну тривогу під час соціальних взаємодій, страх перед певними об'єктами або ситуаціями, а також уникнення подібних ситуацій. Аналіз

причин розвитку тривожно-фобічних розладів свідчить про необхідність врахування як генетичних, так і соціальних факторів, які впливають на формування таких станів.

Важливу роль також відіграє сімейне середовище, а саме стиль виховання та взаємодія з оточенням. Реабілітаційні стратегії включають когнітивно-поведінкову терапію, яка є одним із найбільш ефективних підходів для корекції поведінкових та емоційних дисфункцій. Використання методів релаксації та арт-терапії також здатне значно поліпшити стан дітей підліткового віку, зменшуючи прояви тривоги та страхів.

Тривожно-фобічні розлади є однією з найбільш поширених форм психічних захворювань серед підлітків у сучасному світі. Актуальність цієї проблематики зумовлена підвищеним рівнем тривожності у дітей, що знаходяться на території нашої держави, в існуючих обставинах, які можуть посилювати вже наявні страхи. Ці страхи, за відсутності відповідної терапії, здатні трансформуватися у фобії [2].

Тривожно-фобічні розлади представляють собою групу психічних порушень, які характеризуються виключно або переважно страхом перед певними ситуаціями, що не несуть об'єктивної небезпеки. Пацієнт, як правило, намагається уникати або проявляє значний страх перед такими ситуаціями. Занепокоєння може концентруватися на специфічних симптомах, таких як тремтіння від страху чи відчуття знепритомлення, часто асоціюючись з боязню смерті, втрати контролю над собою або втрати розуму. Перебування в очікуванні можливих фобійних ситуацій провокує передчасну тривогу. Часто спостерігається коморбідність фобічної тривожності та депресії.

Прийняття рішення щодо діагностування двох розладів – фобічного тривожного розладу та депресивного епізоду – або лише одного залежить від тривалості цих станів та міркувань лікаря-спеціаліста протягом консультативного процесу [1].

Клінічні особливості емоційного стану дітей з тривожними розладами проявляються через такі психологічні феномени як розгубленість, образа та розчарування. Згадані фактори формують основу невротичних реакцій. Варіанти унікальної поведінки в дітей виникають з симптоматики тривожно-фобічних розладів, їхніх емоційних переживань від травматичних подій та тривалих конфліктів психологічного характеру. Наявність вегетативних дисфункцій у структурі тривожного розладу в підлітків, який включає пароксизмальні стани, такі як тахікардія, запаморочення, задишка та панічні атаки, спостерігається закріплення невротичних проявів та рання соматизація. Це сприяє розвитку цих станів. Можливе також сімейне накопичення багатфакторних захворювань серед хворих дітей з тривожно-фобічними розладами.

На підставі узагальненої наукової літератури можна зазначити, що розвиток і тип тривожно-фобічного розладу обумовлюється багатьма факторами, включаючи вік дитини. Наприклад, у дошкільному віці страхи зазвичай мають монотематичний характер з простим і конкретним змістом, із пароксизмальними проявами та поєднанням із яскравими, часто візуалізованими страшними образами. До шести років з'являються переживання, пов'язані зі смертю, тоді як

у семирічному віці додається іпохондрична тематика. Нозофобії, які розглядаються як прояв пубертатної конституціональної структури, є типовими для підлітків віком від 12 до 15 років.

Варто відзначити також, що серед дітей молодшого шкільного віку переважають множинні фобії, у той час як у підлітків частіше зустрічаються ізольовані фобії [4]. Діагностика має включати опис ситуації та пов'язаної з нею тривоги, яка спричиняє страх, оцінку власної самооцінки та її співвідношення з рівнем домагань у значущій діяльності, визначення локусу контролю, а також методики для виявлення рівня тривожності і типу, виразності та спрямованості акцентуацій характеру та темпераменту. Після оцінки результатів слід розробити реабілітаційні заходи, спрямовані на індивідуальну реабілітацію та попередження виникнення подібних розладів, а також можливість їх своєчасного розпізнавання.

У висновку слід зазначити важливість ігрового підходу, який включає співпрацю фахівців з різних сфер для забезпечення всебічної допомоги та підтримки дітям із тривожно-фобічними розладами [4]. Ефективна реабілітація вимагає координації дій між психологами, психіатрами, педагогами та, звичайно ж, батьками. Поглиблені дослідження в даній області можуть сприяти розробці нових методик лікування і профілактики психічних розладів у дитячому віці.

#### **Література:**

1. Коробка О. Діагностика та лікування тривожних розладів у дітей і підлітків. [https://neuronews.com.ua/uploads/issues/2020/9\(120\)/nn20\\_9\\_48-54.pdf](https://neuronews.com.ua/uploads/issues/2020/9(120)/nn20_9_48-54.pdf)
2. Купко Н. Тривожні розлади: особливості перебігу, діагностування та лікування. Електронний ресурс. Режим доступу. [https://neuronews.com.ua/uploads/issues/2019/10\(111\)/nn19\\_10\\_37-40\\_1c44bd82eb734ab1d15efadca7149096.pdf](https://neuronews.com.ua/uploads/issues/2019/10(111)/nn19_10_37-40_1c44bd82eb734ab1d15efadca7149096.pdf)
3. Михайлова Е. А., Проскуріна Т. Ю., Багацька Н. В., Мітельов Д. А., Матковська Т. М., Глотка Л. І. Клініко-генетичний аспект тривожно-фобічних розладів у дітей у контексті первинної та вторинної профілактики. Електронний ресурс. Режим доступу. <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17389/3/b3607502b0facac12c13984b83506634%281%29-67-67.pdf>
4. Михайлова Е. А. Феноменологія фобії у дітей з тривожними розладами. Електронний ресурс. Режим доступу. [http://www.mps.kh.ua/archive/pdf/2018/3/13/Phenomenology\\_of\\_phobia\\_in\\_children\\_with\\_anxiety\\_disorders.pdf](http://www.mps.kh.ua/archive/pdf/2018/3/13/Phenomenology_of_phobia_in_children_with_anxiety_disorders.pdf)

### **ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ**

**Криванич С.В., Мельничук І.В.**

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
(м. Одеса, Україна)*

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) є складним психічним явищем, що виникає у відповідь на надзвичайно травматичні події. Військовослужбовці зони бойових дій особливо вразливі до ПТСР через низку біопсихосоціальних чинників, зокрема емоційну чутливість, соціальні ролі.